

Addendum:

Aanvullend ecologisch onderzoek

Stoffelsweg 4 in Winterswijk-Miste

In het kader van de Wet Natuurbescherming

Addendum:

Aanvullend ecologisch onderzoek

Stoffelsweg 4 in Winterswijk-Miste

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de
Wet Natuurbescherming - *soortenbescherming*

In opdracht van:

Mevrouw A.M. Slief-Boom
Professor Oudpark 35
7109 BE Winterswijk-Miste

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruiterweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen: Vleermuizen en huismussen
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, batlogger M en Anabat Walkabout),
territoriumkartering en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Collegiale toetsing: K. Weiland
Veldwerk: B. Voerman

Datum: september 2018

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Foto voorzijde: Onderzochte woning Stoffelsweg 4, gezien vanaf de Stoffelsweg.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie.

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.2 Volledigheid inventarisatie	6
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	8
3.1 Vogels	8
3.2 Vleermuizen	8
3.3 Overige soorten	10
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	11
4.1 Algemeen	11
4.2 Ingrep	11
4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming	12
4.3.1 Huismus - Passer domesticus	12
4.3.2 Vleermuizen	12
5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	13
LITERATUUR	14
BIJLAGEN	14
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART	15
BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	16

1. AANLEIDING EN DOEL

Aan de Stoffelsweg 4 in Miste, is familie Boom voornemens een nieuwe woning met opstallen te bouwen. Na de bouw van de nieuwe woning dient de bestaande woning te worden geamoveerd.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, is in maart 2018 een quickscan natuuronderzoek op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna¹. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna. Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de groep vleermuizen en vogels (huismus) te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep op deze soortgroepen heeft. Hierdoor is nader ecologisch onderzoek in het plangebied uitgevoerd.

Om de functie van het gebied voor vleermuizen in kaart te kunnen brengen, is nader vleermuisonderzoek uitgevoerd in de periode april-juni en augustus-september 2018. Hierbij zijn verspreid over het zomerhalfjaar verschillende inventarisaties uitgevoerd door vleermuisdeskundigen.

Naast het vleermuisonderzoek is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen in relatie tot de te slopen woning.

Onderliggend rapport is opgesteld als addendum bij het opgestelde quickscanrapport. Voor algemene beschrijvingen en afwegingen van overige soortgroepen wordt naar de betreffende rapportage, zoals in voetnoot 1 weergegeven, verwezen.

Tijdens het aanvullende ecologisch onderzoek in 2018, is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke (beschermde) soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Wet Natuurbescherming overtreden.

Deze rapportage beschrijft de bevindingen van het nader ecologisch onderzoek.

¹ Boogaard, J.G. 2018. Rapportage Quickscan flora en fauna Stoffelsweg 4 te Winterswijk. Rapportnummer: 6608.001. Econsultancy.

2. INVENTARISATIEOPZET

Tijdens verschillende bezoeken in 2018 is het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen en huismussen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van de aanwezige soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning wordt verwacht dat er geen soorten en essentiële functies zijn gemist.

bezoekdata	starttijd	weersgesteldheid	hoofdonderzoek
05-05-2018	04:00	bewolking 1/8, droog, windkracht 1 NO, 8 °C	vleermuizen
11-06-2018	21:45	bewolking 8/8, droog, windkracht 2 NO, 22 °C	vleermuizen
16-07-2018	21:45	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 NO, 28 °C	vleermuizen
22-08-2018	01:30	bewolking 4/8, droog, windkracht 1 W, 20 °C	vleermuizen
10-09-2018	00:15	bewolking 1/8, droog, windkracht 1 ZW, 16 °C	vleermuizen
25-04-2018	dagbezoek	bewolking 6/8, droog, windkracht 2 W, 14 °C	Huismussen
15-05-2018	dagbezoek	bewolking 1/8, droog, windkracht 3 NO, 22 °C	Huismussen

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid.
Het veldwerk is uitgevoerd door: B. Voerman.

2.1 Onderzoeksmethodiek

Iedere dier- en plantengroep heeft een eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Hieronder wordt de onderzoeksmethode van de onderzochte groepen beschreven zoals uitgevoerd in het plangebied dat is weergegeven in figuur 1.

De bezoekmomenten zijn zowel in de avond- en ochtenduren als overdag en 's nachts uitgevoerd.

Vogels: huismus

Voor deze soort is gericht onderzoek uitgevoerd naar nestlocaties die door deze soort als vaste verblijfplaatsen in gebruik zijn. Het onderzoek is uitgevoerd middels een visuele inspectie waarbij gebruik is gemaakt van verrekijker en auditief onderzoek middels territoriumkartering.

Er is gezocht naar territoriale mannetjes of nestindicerend gedrag zoals het slepen met nestmateriaal, voervluchten of jonge vogels. Eveneens is gezocht naar, voor de populatie, mogelijk belangrijke ecotopen als locaties voor zandbaden, dekking, foerageergebied en dergelijke. Ter aanvulling is met behulp van een ladder op verschillende plekken de dakgoot gecontroleerd op sporen van aanwezigheid van huismussen.

In het onderzoek is beoordeeld of vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden kunnen hebben op de feitelijke locaties en het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen.

Voor deze soort geldt een uitgebreide toetsing indien broedlocaties worden aangetast. Deze toetsing wordt gehanteerd bij aanvragen voor ontheffingen of omgevingsvergunningen. Door het uitgevoerde onderzoek kunnen de volgende vragen worden beantwoord.

Beoordelingskader:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantingsplaats en rust- en / of verblijfplaats aangetast door de voorgenomen activiteiten?
- Is er een wettelijk belang? Eén van de volgende belangen moet gelden:
 - bescherming van flora en fauna (b)
 - veiligheid van het luchtverkeer (c)
 - volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

- Is er een andere bevredigende oplossing voor de volgende zaken:
 - de locatie
 - de inrichting op de locatie
 - de wijze van uitvoering van de werkzaamheden.
- Komt de gunstige staat van instandhouding van de landelijke populatie niet in gevaar?

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x, D500x, Batlogger M en Anabat Walkabout) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt. Door middel van de computerprogramma's Batsound, Batexplorer en Kaleidoscoop, is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van eventuele kraam- en zomerverblijven. Hiervoor zijn zowel enkele avondbezoeken als een ochtend- en nachtbezoek uitgevoerd.

Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna.

De bezoeken in augustus en september zijn in de nachtelijke uren uitgevoerd waarbij het onderzoek minimaal 1 uur na zonsondergang is gestart. De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013/2017 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 2) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch verandert waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

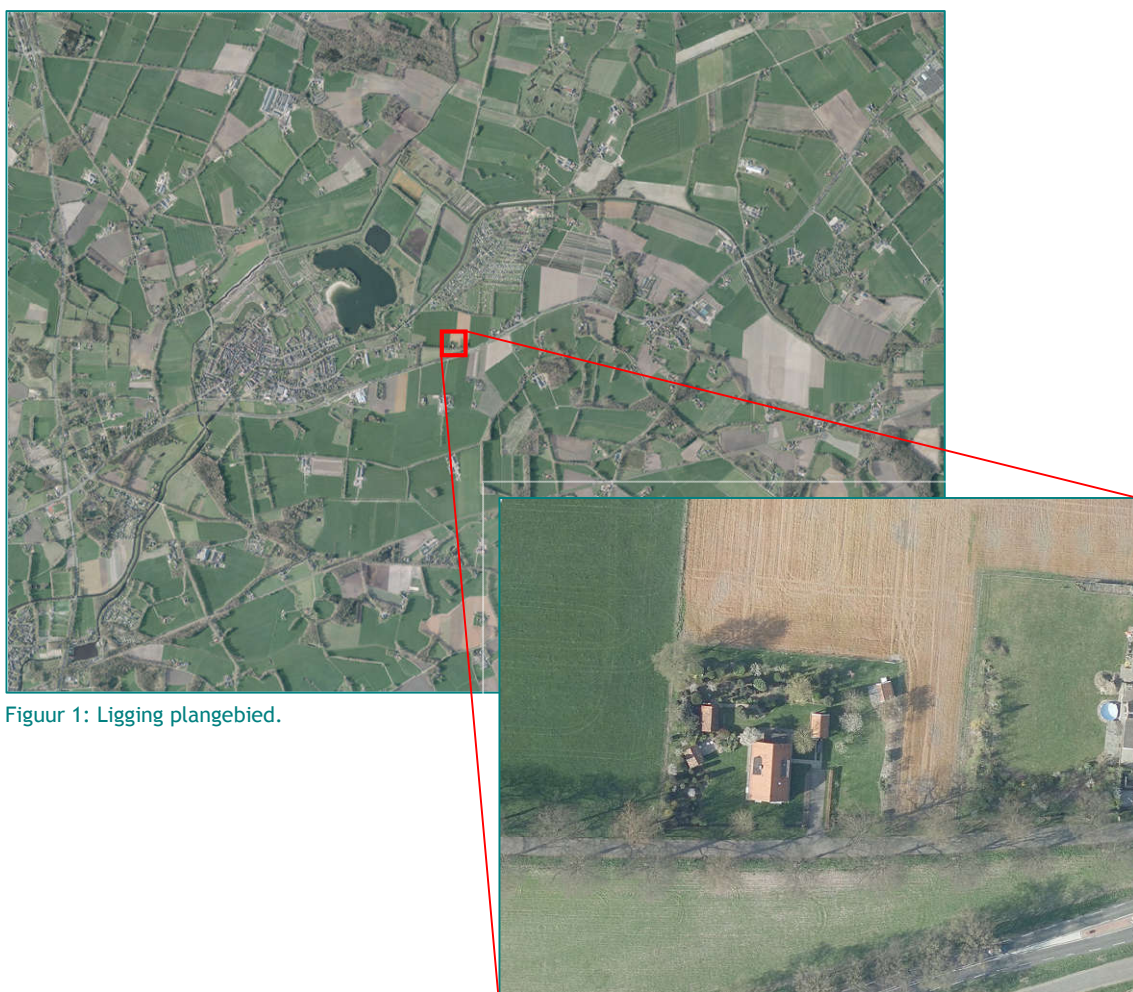
Onderzoek naar huismus is uitgevoerd in de meest gunstige periode voor kartering van deze soort. Daarnaast is tijdens het vleermuisonderzoek aanvullend gezocht naar activiteit van deze soort. Hierdoor kan redelijkerwijs worden gesteld dat voldoende inspanning voor deze soort is geleverd.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in mei-juli en augustus-september 2018. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd. Het plangebied is matig overzichtelijk waardoor potentieel geschikte locaties vanuit verschillende zijden moesten worden beoordeeld. Gedurende enkele onderzoeksmomenten is hierom een luisterkist en een batlogger M gebruikt om de trefkans op vleermuizen te vergroten en de aanwezigheid op specifieke plekken meer gefundeerd te kunnen beschrijven.

Door het uitvoeren van verschillende avond-, nacht- en ochtendbezoeken, aangevuld met het gebruik van een batlogger M en luisterkist naast de standaard batdetectors om zo een

maximale trefkans te verkrijgen, kan, gezien de onderzoeksinspanning en de verkregen verspreidingsgegevens, worden gesteld dat er een volledig beeld is gekregen van de functies van het gebied voor alle soorten vleermuizen.

Figuur 1: Ligging plangebied.

3. ONDERZOEKSRISULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. De verspreidingskaart van de aangetroffen soorten is opgenomen in bijlage 1. In het volgende hoofdstuk (4) worden de wettelijke consequenties en aanbevelingen gegeven.

3.1 Vogels

Gedurende het seizoen is specifiek naar één vogelsoort onderzoek uitgevoerd waarvan de nestlocaties aangemerkt kunnen worden als vaste rust- of verblijfplaats en waarvan de aanwezigheid redelijkerwijs mogelijk was. Het betreft:

- Huismus (*Passer domesticus*)

Tijdens het onderzoek is eveneens gelet op andere soorten uit categorie 1-4 waarvan de nest- en rustlocaties bescherming genieten zoals weergegeven in bijlage 2. Nestlocaties van overige soorten uit deze categorieën zijn niet aangetroffen.

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld.

Naast de te onderzoeken soort zijn losse waarnemingen in relatie tot de te slopen woning en de directe omgeving verricht van:

- Vink - territoriaal
- Tjiftjaf - territoriaal
- Merel - territoriaal en nestlocatie
- Zwartkop - territoriaal
- Koolmees - territoriaal
- Gekraagde roodstaart - territoriaal
- Roodborst - territoriaal
- Grasmus - territoriaal
- Pimpelmees - territoriaal
- Braamsluiper - territoriaal
- Spreeuw - territoriaal
- Tuinfluiter - territoriaal

Huisumus (*Passer domesticus*)

Door de potentieel geschikte broedlocaties in de te slopen woning en de geschikte, voor deze soort essentiële, ecotopen als locaties voor zandbaden, foerageermogelijkheden en dekking, is intensief gepost om territoria vast te kunnen stellen. Eveneens is met behulp van een ladder op verschillende plekken de dakgoot en onderste rij dakpannen nader onderzoek op sporen van huismussen. Tijdens het onderzoek zijn geen territoriale of nestindicerende individuen van deze soort binnen het plangebied aangetroffen. Wel zijn enkele territoriale en foeragerende huismussen gehoord en waargenomen die een territorium hadden op het naastgelegen perceel. Deze dieren hadden geen binding met de planlocatie.

3.2 Vleermuizen

Door de ecochore² vormt het plangebied en de omgeving een zeer geschikt leefgebied voor diverse vleermuissoorten. Met name de opgaande beplantingen met oudere lindebomen langs de Stoffelsweg en verspreid liggende erven in de omgeving, bieden mogelijkheden voor verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Gedurende het onderzoek zijn 6 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

² Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

- Laativlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)
- Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
- Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld. In bijlage 1 is een verspreidingskaart weergegeven met daarop de waargenomen vleermuizen en gebiedsfuncties.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Deze soort is tijdens alle vleermuisonderzoeksmomenten binnen het plangebied en de directe omgeving aangetroffen.

Tijdens de voorzomeravondronden werden de eerste gewone dwergvleermuizen vanaf circa 15 minuten na zonsondergang waargenomen. Deze dieren waren voornamelijk foeragerend en op-route aanwezig langs de opgaande laanbeplanting van de Stoffelsweg. Enkele dieren foerageren eveneens in de tuin rondom de woning.

Met name de forse linden langs de Stoffelsweg vormen voor vleermuizen geschikt foerageergebied door het grote voedselaanbod (insecten). Het geschatte aantal individuen gedurende een onderzoeksmoment is tot circa 15 exemplaren. Van enkele (2-3) dieren is vastgesteld dat deze vanuit oostelijke richting het plangebied binnen vliegen. De meeste dieren lijken echter vanuit het westen afkomstig en blijven foeragerend aanwezig.

Tijdens de ochtendronde op 5 mei zijn slechts enkele waarnemingen van deze soort verricht. Het betrof kort foeragerende of op-route zijnde dieren. Er is geen zwermgedrag waargenomen.

Tijdens najaarsbezoek zijn geen intensief baltsende dieren op de planlocatie gehoord. Langs de Stoffelsweg wordt door één mannetje intensief gebruikt voor baltsvluchten. Na het analyseren van deze vluchten kon worden vastgesteld dat het territorium niet tot binnen het plangebied reikt. Een paarverblijf zal daardoor in de boerderij ten westen van de locatie moeten worden gezocht. Als paarlocatie kan deze grotendeels bebouwbewonende vleermuissoort, soms gebruik maken van kleine boomholten. In de linden langs de Stoffelsweg zijn dergelijke nissen/holten aanwezig waardoor dit niet is uitgesloten. Dit is echter niet nader bepaald.

Van enkele andere actieve mannetjes zijn wel losse werfroepen gehoord gedurende het onderzoek, echter zonder duidelijke territoriale activiteit en baltsvluchten.

Door het ontbreken van territoriaal of aantikkend gedrag, zijn balts/paarlocaties van deze soort in de woning niet aanwezig.

In de te slopen woning kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten. Tijdens geen van de onderzoeksmomenten is enige activiteit in de vorm van in- of uitvliegen of zwermgedrag vastgesteld.

De Stoffelsweg wordt gebruikt als vliegroute door enkele gewone dwergvleermuizen. In welke mate deze opgaande beplanting als *essentieel* kan worden aangemerkt is niet onderzocht doordat dit een andere onderzoeksopzet behoeft. Doordat echter deze beplanting behouden blijft en het erf nieuw wordt bebouwd en aangeplant met nieuw plantsoen, kan worden gesteld dat een eventuele route geen negatief effect ondervindt.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Tijdens het onderzoek op 16 juli is 1 opname gemaakt van een ruige dwergvleermuis. De herkomst is niet vastgesteld. Dit individu was enige tijd foeragerend tussen de laanbomen van de Stoffelsweg aanwezig.

Tijdens het baltsonderzoek is geen baltsgedrag van deze soort vastgesteld. Ook zijn geen aanwijzingen gevonden van een binding met de woning.

Een verblijfplaats van deze soort binnen het plangebied kan derhalve worden uitgesloten.

Laativlieger (*Eptesicus serotinus*)

Deze soort is vooral gedurende de voorjaarsavondronden waargenomen. De dieren zijn afkomstig vanuit een woning ten zuiden van het plangebied, aan de overzijde van de Misterweg. Gezien het aantal en uitvliegperiode, is hier vermoedelijk sprake van een kraamgroep. Dit is echter niet nader onderzocht.

De dieren foerageren enige tijd boven een tussen de Stoffelsweg en Misterweg ingesloten grasland. Door de opgaande laanbeplantingen langs beide wegen, is hier sprake van luwte en vermoedelijk hoog insectenaanbod en daardoor geschikt foerageergebied. Enkele individuen foerageren eveneens in de tuin binnen het plangebied. Na enige tijd vliegen de meeste dieren verder langs de Stoffelsweg in westelijke richting. Gedurende de nacht worden regelmatig dieren vanuit westelijke richting op route langs het plangebied waargenomen.

Het waargenomen gedrag impliceert wel het belang van de opgaande lijnvormige beplanting langs de Stoffelsweg. Net als voor de gewone dwergvleermuis kan niet met zekerheid worden gesteld dat deze laanbeplanting als *essentieel* kan worden aangemerkt. Doordat echter deze beplanting behouden blijft en het erf nieuw wordt bebouwd met aanplant van nieuw plantsoen, kan worden gesteld dat een eventuele essentiële route geen negatief effect ondervindt.

In de woning kan een verblijfplaats van deze soort worden uitgesloten.

Rosse vleermuis (*Eptesicus serotinus*)

Deze boombewonende soort is enkele malen gedurende alle veldbezoeken, met uitzondering van het ochtendbezoek op 5 mei, overvliend vastgesteld. De dieren hadden geen binding met het plangebied waardoor een verblijfplaats binnen het erf kan worden uitgesloten.

Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)

Tijdens het avondbezoek op 16 juli, zijn enkele opnamen gemaakt van foeragerende gewone grootoorvleermuizen in de linden langs de Stoffelsweg. De waarnemingen zijn verricht rond 23:30 uur. Mogelijk betreft het slechts 1 of 2 exemplaren die enige tijd aanwezig waren.

Tijdens het ochtendonderzoek en het najaarsonderzoek zijn geen waarnemingen van deze soort gedaan.

Een verblijfplaats in de woning kan worden uitgesloten.

Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)

Tijdens de beide avondbezoeken in de voorzomer zijn enkele malen op-route zijnde watervleermuizen waargenomen. Tijdens het veldbezoek op 16 juli zijn tot circa 6 langsvliegende dieren gehoord. Van enkele dieren is vastgesteld dat deze richting het westen vlogen. De herkomst is niet nader bepaald maar een eventuele verblijfplaats ligt niet in de directe omgeving van het plangebied.

Myotis spec.

Tijdens enkele bezoeken zijn opnamen gemaakt van vleermuizen uit het geslacht *Myotis* die niet nader op naam te brengen zijn door de matige opnamekwaliteit of de sterke overlapping van de soortkarakteristieken. Nadere geluidsanalyse leverde dan ook geen zekerheid op over de betreffende soort. Mogelijk betreft het alle watervleermuizen echter baard-/brandtsvleermuis en meervleermuis zijn op enkele opnamen niet uit te sluiten.

Een verblijfplaats in de woning kan echter worden uitgesloten.

3.3 Overige soorten

Ondanks specifieke aandacht voor steenmarter gedurende alle bezoeken, zijn geen sporen of waarnemingen van deze soort verricht.

Wel is twee keer in het voorjaar een egel in de tuin waargenomen.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *zwaar beschermde* soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 2.

4.2 Ingreep

De geplande werkzaamheden betreffen het slopen van de woning en bijhorende opstallen. Tevens zal een deel van de beplanting worden gerooid waardoor ruimte ontstaat voor de realisatie van een nieuwe woning met bijgebouwen. Tevens zal de tuin nieuw worden ingericht en beplant.

De Wet Natuurbescherming hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

- De uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

4.3 Effecten en toetsing Wet Natuurbescherming

Artikel 3.1 lid 2 en 3.5 lid 4 van de Wet Natuurbescherming, verbieden onder andere het vernietigen van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van, respectievelijk, soorten van de Europese Vogelrichtlijn en soorten van de Europese Habitatrichtlijn. Hierdoor is het uitgevoerde onderzoek specifiek gericht op het in kaart brengen van mogelijk aanwezige vaste verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen.

4.3.1 Huismus - *Passer domesticus*

Deze soort is niet binnen de begrenzing van het plangebied als broedvogel waargenomen. Eveneens is geen essentiële functie van het plangebied ten aanzien van omringende territoria aanwezig.

Door het ontbreken van vaste verblijfplaatsen van deze soort zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

4.3.2 Vleermuizen

Binnen het plangebied en directe omgeving zijn 6 soorten vleermuizen aangetroffen. Verblijfplaatsen van deze soorten vleermuizen kunnen echter in de te slopen woning worden uitgesloten.

Doordat het feitelijke plangebied (gebouw) eveneens niet als *essentieel* foerageergebied of vliegroute kan worden aangemerkt, is in dat kader geen nadere afweging noodzakelijk.

Door het ontbreken van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Dit addendum is geschreven als aanvulling op een quickscanonderzoek zoals in de inleiding is aangegeven. Tijdens het aanvullende veldwerk is onderzoek verricht naar het voorkomen van huismus en vleermuizen binnen de planlocatie.

Huisumus

Tijdens het onderzoek zijn geen territoriale dieren of nestindicerend gedrag van deze soort in relatie tot de te slopen woning waargenomen. Hierdoor kan redelijkerwijs worden aangenomen dat een broedlocatie van huismussen binnen het plangebied ontbreekt.

Vleermuizen

In de te slopen woning is geen verblijfplaats van vleermuizen aanwezig. Eveneens kan het gebied niet worden aangemerkt als *essentiële* vliegroute of foerageergebied van vleermuizen.

Volledigheid onderzoek

Op het erf van Stoffelsweg 4 in Winterswijk-Miste, zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek als volledig worden beschouwd.

Voor de geplande ontwikkelingen gelden door het ontbreken van vaste rust- en verblijfflocaties, geen restricties vanuit de Wet Natuurbescherming. Hierdoor kunnen de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder ontheffing of nadere maatregelen.

LITERATUUR

- Grift, e. van der. (et al). 2017. Monitoring Natuurverbinding Hoorneboeg en Zwaluwberg. RPS, Movares en Alterra.
- Boogaard, J.G. 2018. Rapportage Quickscan flora en fauna Stoffelsweg 4 te Winterswijk. Rapportnummer: 6608.001. Econsultancy.
- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica, 8(2): 391-401, 2006.
- Dienst Regelingen. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/
- www.gelderland.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Verspreidingskaart
- Bijlage 2: Toelichting Wet Natuurbescherming

BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART

Legenda:

- - gewone dwergvleermuis
- - ruige dwergvleermuis
- - laatvlieger
- - rosse vleermuis
- - gewone grootoorvleermuis
- - watervleermuis

Stippen - vleermuizen - losse waarnemingen (indicatief; de stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding en geen absolute waarde - (samenvatting van alle bezoeken)

Pijlen/stippellijn - foerageeractiviteit en vliegroutes.

Bliksemschicht - Werfroepend of baltsend mannetje.

BIJLAGE 2: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Nast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraaftplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.